

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSERE

KIADJA A DÁVID FERENCZ EGYLET.

SZERKESZTI Dr. BOROS GYÖRGY.

Előfizetési ára: 2 k. 40 fillér. Egy szám ára:
24 fillér. Egyleti tagok, 5 évi kötelezettséggel,
----- egy évre 2 koronát fizetnek. -----

7000

Minden pénz Gálfi Lőrincz egyll. pénzt
hoz küldendő Kolozsvárra. — Hirdetés-
tányos árban fölvetetnek. — Kéziratok:
adunk vissza.

Ima

a Bocskai emlékűnnepen 1906 május 20.

Irta és a kolozsvári unitárius templomban elmondotta: dr. Boros György.

Imára nyitjuk ajkunkat. Imára megszentelő emlékezet ösz-
tönöz. Tied hazánk szívünk s a lélek. Imánk föl száll e föld nagy
Istenéhez.

Hatalmas és öröklétü felség, jó Isten, szerető Atyánk! Nem
tudunk számot adni arról a nagy erőről, amely ebben a perczen
itt együtt és egyben tart minket. De hát vajjon tudjuk-e hogyan
és miért történik, hogy a parányi gyöngyvirág és sok ezer társa,
a kegyetlen és zord tél után, mely megfagyalta, elgyötörte, s
majdhogy meg nem ölte életük csiráját, a tavasz jöttével, minden
bút feledve, kitarják keblüket s megtöltik illattal még a hálátlan
sziveket is.

Annyit szenvedett a magyar, hogy már a dal is azt zengi:
megbűnhődött multat és jövődöt, s mégis e perczen is sajog-
hatna keblünk a sok szenvedés és gyötrelem miatt, melyet a
vallára tett nehéz kereszt sulya alatt a golgotai uton kiállott.

De te jó Isten, ki szivet alkotál s bele érzelmeket, meg-
tanítottad hinni és remélni a magyar nemzetet. És ő nem csa-
latkozott hitében, amely hozzád az Urhoz, a királyok királyához
vezérelte, mert nálad mindig igazságot talált valahányszor a
földi hatalmak zsarnoki önkénye jogaiban gázolt. Nem csalat-
kozott reményében, mert bár büneink miatt ostorod sújtotta,
békéjét elvette, határit földulta, mindig újra megjelent a tavasz,
a kő elvétetett a remzet sirjáról s bekövetkezett a dicső föl-
támadás.

E pillanatban emlékünken föl vonul háromszáz év képe.
Keressük népedet s im hajléktalanul bolyong, házát földulta a
vad poroszló; keressük föl kent szolgálodat s im, mint az üldözött

vad, sziklák barlangjában rejtőznek, a nép pedig kardra hányva, vérebe fojtva, mintha a sötétség gonosz isteneinek az utolsó nagy áldozatot akarnák kiszolgálni!

De nem, nem következett be a nagyszerű halál, mert te, magyarok Istene, szerető Atyánk valál s elküldötted védő-angyalodat, Mátyás városának vitéz szülöttjében s szabad lett a haza, megszólalt a harang s újból zeng az imadal:

Egy Istenünk egy magyar hazánk,
Ald meg e hont édes jó Atyánk!

Te nem lettél hűtelen választott népedhez, minket hajt, buzdít, kegyeletre ébreszt nagy jószágod emlékezete, s imádságunk szavaiban, szívünk tisztult érzelmében egyesülünk a szeretet által s főlshajtunk: légy áldva te bölcs alkotó, ki mindig csak jót cselekszel, mert atyai szereteted akkor magasztal föl, mikor a mi gyarlóságunk csak veszélyre gondol.

Legyen hálánk, dicsénékünk tied, legyen tied titkos gondolatunk, legyen tied minden kincsünk. Oh vajha lehetnénk egészen csak tied, hadd éreznők s tanulnók meg, hogy nincsen boldogság kívüléd, nincsen gazdagság nélküléd, erőtlén minden erő a te akaratod ellen.

Kérünk édes Istenünk, tedd áldássá, tedd új idő, szép jövő szünetése napjává ezt az órát, melyben lelki szemeink előtt a mult átváltozik jelenné, s gyermekeid szive egygyé olvad a hálás kegyeletben.

Add, hogy tanulja meg a magyar nemzetnek minden igaz fia, hogy csak szabad nemzetnek van virágzó hazája, csak a tiszta szívnek van igaz vallása, csak a felvilágosult elmének lehet haladása.

Békesség, szeretet, egyetértés, jóakarát legyen az emberek között, közöttünk, hogy így méltán nevezteünk Jézus hű tanítványainak, Isten gyermekeinek most és ezután is mindörökké Ámen.

Emlékezés Bocskairól.

(A bécsi béke háromszázados évfordulója ünnepén.)

Pattanj fel újra messi multak zára,
Fukar idő, add vissza kincseink,
A megkövült, örökös Golgotára
Hadd hintsenek egy fényugárt megint! . . .

Hadd lássuk ismét: ha rabláncz csörömpöl,
Hősök szablyája villan tőle meg,
S önelleinknek tisztító tüzével
Irkuk, Szabadság, égre a neved.

Klio panasza szállt szét a világba:
A sors hibás itt, nem a nép beteg...
Véres verejtek, mért szakadsz hiába?
Anyá, miért szülsz itten gyermeket?...
Vad Barbiáno, Scartella és Básta
Meg: vér, hamu és börtön — egy dolog...
Kisirnád lelked mélységes keservben
Jó Istenednek — s nincsen templomod!

Jer Bocskai, Te nagy, örök virasztó
A szabadságnak bölcseje felett;
Álmodjunk együtt szépséges tavaszról —
Ölelkezzék ma velünk szellemed!
Jer, jer, Te lásd meg, »békesség-levéiben«
Kötöttünk frigyet: *első a haza*,
Ez az imádott szentséges örökség!...
És drága kincse a hit temploma

Jer, jer! viharzó lelked megpihenhet
A kis Szamos öntözte partokon,
Ahol a dajkád bölcsődala zengett,
Lelked Mátyással ebben is rokon...
Két láng az Isten jóságos szeméből,
Egyik megvillan büszke Bécs alatt,
Másik hevében zord aczéllal írja:
Árpád magyarja független, szabad!...

Jer Bocskai, jer! Vetkőzd le ruhádat,
Az az avatag három századot.
Itt lelkes ifjak ünnepelve járnak
S szongnak a légben szabadságdalok...
Jer, jer!... Im, ízzik a szobor alakja*...
Mozdul a kar... Már tárva is feléd...
... Nagy Isten, nemzetemnek Istene,
Minő szent frigy ez!... Mily ölelkezés!....

— — — — —
— — — — —
Mi az? Mi zengés? Dal? Szabadság-ének?
Az ég ma hozzánk közelebb hajolt?

* Mátyás-szobor. Ez előtt szavaltatott e költemény.

— Szabadsághősök diszes seregének
 Ma Bocskai ad itt találkozót! . . .
 . . . E koszoru Tied hősnök, vezérünk,
 De nem fejezi be hálánk sorát
 Te visszatérsz a halhatatlanságba,
 Mi kezdett munkád folytatjuk tovább . . .

Tarcsafalvi Albert

Rédiger Géza emlékezete.

Egy éve immár, hogy nincs közöttünk. A mult tavasszal vett végbucsut. Volt szenvedése, baj gyötörte sok, de nem a régi, új hívta el őt. Sokan, kik híven s tisztelve szerettük, lesujtva láttuk a rideg valót. Sirni akartunk a kis egyházért mely ritkán növel oly igaz papot. A muzsák vigaszát hába vártuk, ők is öltöttek mély fekete gyászt. A nagy csa ádtól kaptunk csak vigaszt, mert hiszen árván csak ők maradtanak, s mégis hős, erős szívvel viselték terhét a sulyos, kegyetlen nagy csapásnak mind. Az élet parancsa tetre hívta mind. Így tanította apjok a jó pap. Reménytelt, sziverős lett hamar, a költőapa megirtan hagyta. Szép emléknapot szenteltek neki, hű barátai, a jó paptársak, s a kedves, a tisztelt pap újra él hevít, szóval, példával mintha volna itt. Az Erdélyi Irodalmi Társaság szépen emlékezett róla, aki csak pár napig volt tagja, mert a választás örömhire nyomában azonnal megérkezett a halál.

Őt verset mutatunk be olvasóinknak. Az elsőben az utolsó, a tizedik gyermektől búcsuzik, midőn elhagyja a szülői házat. Ugyanezt az érzést festi nagyobbik fia, Odön és veje Székely Sándor. Költői verseny, melyben a családi élet öröme és tragédiája szól oly híven és meghatón, mert tudjuk, hogy ha tiz van is, ha több is, az életrendje szerint mind kiszállnak a fészekből s az öregek minden reggel fölébrednek, s mindig üresnek találják a kis ágyat.

»Kórházban« címü verse utolsó műve, s ez is csak csonka, de fájdalmasan kiérzik belőle, hogy hattyu-dala. Az utolsó darabban egyik tisztelője búcsuzik s a költőpap elvesztése fölötti fájdalmat tolmácsolja.

Gyermekeimhez . . .

Irta: abruibányai Rédiger Géza.

Mentek, mentek, mind itt hagytok,
 Mi magunkra maradunk.
 Hozzá vagyunk már mi szokva,
 Bár titokba bús zokogva
 Sokszor meg-megsiratunk . . .

A serkentő óra.

Irta: aranyosiákosi Székely Sándor

A papilaknak hófehér falára
Az éj sötét palástja ráborul.
Csak egy ablak ölt halvány fényt magára,
Mely a kicsiny szobából kiszorul.
Bennt, hogy felettük szeretet virrasszon,
Az asztalnál együvé ültenek:
Sajgó szívvel a tiszteletes asszony,
A tiszteletes úr s a kis gyerek.

A tiz gyerek közül a legutolsó,
Kinek úti pogácsa sütteték;
A többiket már régen a kakasszó
A nagyvilágba hivta szerteszét.
Reggel a legkissebbiket akarják
Utnak indítani, hajh! az öregek —
S a csergő óra serkentő kis karját
»Négy«-re állítja be a kis gyerek,

A szó foly még; a papnál nem hiányzik
A kis diáknak egy-egy jó tanács;
A gondos anya meg a batyun tágit,
Ha fér-e még egy frissen sült kalács? . . .
S álomra szenderülnek mindahányan,
Míg a serkentő óra ráperreg:
S egyszerre ébrednek fel mind a hárman:
A jó öreg szülők s a kis gyerek.

Rozzant szekér áll »utra készen — imhol!
Melyet körülálltak már annyiszor
Könnyes szemekkel az öreg papéktól —
Aztán mindent elfed az úti por . . .
S a napszakának hátralevő része,
Habár ezer munkára integet:
Mégis kísért az elválás emléke
S a fészkeből röpitett kis gyerek.

. . . A papilaknak hófehér falára
Az éj sötét palástja ráterül
S a békeangyal csitító szavára
A két öreg álomra szenderül

— A csendes álom tarkaképet kerget:
 Megjött — itthon van mind — a kis sereg...
 De hajh! az óra négyet cserget-perget,
 Amint beállítá a kis gyerek.

A tarka-barka álmot bús valóra
 Átváltoztatja, im, a pergő zaj;
 És ez így tart valahányszor az óra
 Kicsiny mutatójával négy-re hajt . . .
 Fájó emlék az öregek lelkére,
 De változtatni nincsen erejek.
 Oh! mert hiszen a búcsúzás perczére
 Ő állítá be így — a kis gyerek.

Kórházban . . .

Ne irigyeljétek, ha a dicsőség
 Fölkeresett a kórház vánkosán!
 Későre jött! . . . de most se vártam.
 Hiúság nem bánt éltem alkonyán
 Nem a borostyán! . . . bú és kenyérgond
 Gyötör, ha *nézem* sorsom *éjszakáját*.
 . . . Ne dicsőséget, ne azt adjatok!
 Adjátok vissza szemeim világát! . . .

Oly szép az élet! . . . a tavasz varázsa
 Üdítve hat bé szobánk ablakán.
 A távol kertek valamely bokrába'
 Csattogva zeng a kedves csalogány . . .
 Úgy vágyom ki a zöld fák árnyékába
 Élvezni a tavasznak illatát . . .
 Ne dicsőséget, ne azt adjatok —
 Adjátok vissza szemeim világát!

Itt ez élősirboltba' hallgatni folyvást
 A szenvedők nyögését, jajgatását.
 Velük érezni néma szenvedéssel
 S nem enyhíthetni sorsuk változását.
 Rettentő állapot, borzasztó helyzet,
 Mely összeönti Isten szép világát . . .
 Ne dicsőséget, ne azt adjatok —
 Adjátok vissza szemeim világát . . .

Ott egy oláh, hazámnak ellensége;
 Ál, kar, lábak, oldalcsont összetörtek.

Szánom szegényt, vigaszra nagy szüksége.
 Olaszfala mutatja, hogy már vége . .
 »Nu tyem! La Dumnezo bun : nu lásze!«
 Szólok s keresztet vonok arczán s mellén át
 Ne dicsőséget, ne azt adjatok —
 Adjátok vissza szemeim világát!

Rédiger Géza.

Rédiger emlékezete.

És jött a bús hír: Meghalt egy ember
 Ki mindenekben igaz s hű vala.
 Meghalt egy ember, árvák s özvegyeknek
 Meleg szívével buzgón gyámola.

Fűztük a bús hírt: Meghalt egy apa,
 Viruló háznak díszes ősz feje,
 Szerettiért ki küzdött szüntelen
 És tiszta lánggal égett tűzhelye.

Szállott a bús hír: Meghalt a jó pap,
 Téveteg nyájnak éber pásztora
 Ajkán az ige szivről-szivre szólt,
 Megtért a rossz, s vidult a jámbora.

Siratták sokan: Meghalt a költő
 S melyen elindult annyi nemes tett,
 Melyen a hang az Urhoz szárnyalt:
 Dávid hárfája nem zeng, néma lett.

Emlékezetre hívlak titeket:
 Az ő halála élet, diadal,
 Embert, apát, papot s a dalnokot
 Dicséri fennen im' a dal.

Búzaháza

P. Szentmártoni Bálint

A Budapesti Dávid Ferencz-Egylet záró felolvasó-ülése.

Valóságos ünnepi hangulattal végződött Budapesten az egyleti év. Az április 28-án lefolyt záró felolvasó ülést Ferencz József öméltósága is szerencsételte jelenlétével.

Miután Ürmössy Miklós egyleti elnököt épen az nap érte családi gyászaset, püspökünket az elnökség nevében, mint a fő-

rendház új tagját és a szabadelvű egyházi eszmék régi vezérét, Perczel Ferenczné üdvözölte. A püspök szivélyes és kedves válasza után — mely a tudományt és vallást ápoló egyesületek üdvös voltát ismertette s érdekesen jelezte, hogy valószínűleg az első ember pár sem a tudomány iránti szomjáért lett földönfutóvá — *Rosenberg Augusta*, a Magyarországi Nőegyesületek Szövetségének alelnöke tartott érdekes előadást a norvég népeletről. Mindvégig lekötve a hallgatóság figyelmét, rendkívül érdekesítően ismertette és megkapóan jellemezte ezen reális gondolkodású nép józan életfelfogását, beosztólépesességét és komoly, Istenben vetett rendithetlen hitét. Nem a templombajárásból, szertartásból áll az ő vallásosságuk, hanem abból a csodálatos megnyugvásból, felsőbb eredetű csendes béketűrésből, mely az előadó tapasztalata szerint, a rendkívül mostoha viszonyok daczára az egész norvég népen szinte egyöntetűleg végigvonul. Az életet — úgy amint van — csekély szerencsével, vagy a legsúlyosabb csapással, mint az Istennek legdrágább ajándékát fogadják, melyet csak úgy hálálhatnak meg, ha szigorúan teljesítik kötelességeiket; nagyokat vagy aprókat: úgy ahogy kinek-kinek adattak. Erőteljesen jellemezte azt az igazi és *félelemnélküli* demokratiát, mely a norvég intelligentiát *nemcsak az elvek hirdetésében*, hanem *tetteinek* megnyilvánulásaiban is félreismerhelenül jellemzi. Ezeket a vonásokat ajánlja előadó a magyar Kanaánban élő, de nem egyszer zúgolódó aristokratikus szellemű lakosság figyelmébe.

Amilyen mély benyomást tehetett a klasszikusan egyszerű nép egyénisége a mély megfigyelőképességgel bíró, komolylelkű előadóra, olyan mély hatást tett az előadás a hallgatóságra. Szinte szégyenkezve érezte az ember, hogy amennyire nekünk, az élénkeszü, civilizációra hajlandó, könnyen lelkesülő, genialis magyar fajnak nem sikerült a legszükségesebb és legkrisztusibb filosofiát elsajátítani, annyira sikerült azt annak a szürke levegőben és mostoha viszonyok közt élő, csendes lelkű embereknek a maguk számára biztosítani. Mintha a gondviselés e szerény és egyszerű nép által kívánná figyelmeztetni a világot, hogy magában véve az ész, a tehetség, a sziporkázó genialitás még nem a legüdvösebb teremtő erő, ellenben a megállapodott erkölcsi alap néha egyedül állva is megteremti az élethez szükséges bölcseséget.

A norvég-himnusz elhangzása után *May Münster Kornélia* az operában nemrég vendégszereplő énekművész nő énekelte orgonakisérettel mellett két imát a tőle megszokott bravuros iskolázottsággal, *Buzogány Anna* pedig „A wartburgi várban” című mély gondolatú költeményét szavalta, bebizonyítva egyuttal, hogy

nemcsak szavalni és előadni tud művészi egyszerűséggel, hanem valóban ott él lelkében ez a keresetlen, magától fejlődő igazi művészet, mely most egy mélyen járó ihletett költeményben nyert kifejezést. Az „Erős várunk nekünk az Isten“ felhangzása után szétoszlott a nagy és előkelő közönség, mely a kedvezőtlen idő daczára egészen megtöltötte az unitáriusok templomát.

A püspök és az előadók tiszteletére rendezett népes vacsorán megjelent a többek közt *dr. Székely Ferencz* koronaügyész is és *Bodnár Zsigmond* egyet. tanár. Szeretett püspökünket *dr. Székely Ferencz* egy lakonikus egyszerűségű, de rendkívül szellemes és találó töszttal üdvözölte. *Ferencz József* az ő kedves modorában *Rosenberg Augustára*, a nagy és komoly munkásra, valamint *Buzogány Annára*, mint költőre üritette poharát. *Bodnár Zsigmond* az ő kifogyhatatlan humorával és kedves „hullámzó“ philosophiájával állandó derült hangulatban tartotta pohárköszöntőivel a közönséget. *Perczel Ferencz* pedig nem a püspöknek, hanem a főrendiháznak gratulál az új és üdvös eszmét képviselő szabadelvű püspök birhatásáért.

A mindvégig vig és mégis mély kedélyű est után azzai a benső óhajjal, hogy ne mondjam, titkos imával oszoltunk szét, hogy — tanulva a norvégek Istenben bizó, nyugodt elégedettségükből — a jövő egyleti évet sem kívánjuk eredménydúsabbnak, nagyobb hirnevűnek, vagy éppen fényesebbnek a többinél; az Isten csak ezt a csekély eredményt, ezt a csekély fényt szóró, de következetesen melegítő hatást adja meg továbbra is egyletünk működésének s már érezzük, hogy mi is annak a bájos, nyugodt kötelességtudó philosophiának és urias democratiának állunk szolgálatában, mely az egyszerű szellemű és szegény Norvégiát lehetetlen viszonyai daczára már is nagygyá tette, s így valószínű, hogy a mi előnyösebb anyagi helyzetben lévő szellemes és geniálisnak nevezett országunkat is legalább a távol jövőben fogja a kijelölt célhoz vezetni.

P. K. F.

A californiai földrengés.

Április 18-án iszonyu földrengés dühöngött Északamerika nyugati partján Californiában. Azóta hazánkban oly sok nagy dolog történt, hogy már kezdjük feledni azt a nagy csapást, amely csaknem egyszerre sujtotta a szép Nápolyt és vidékét a Vesuv kitörésével, California államot a földrengéssel és a nyomában támadt iszonyu tüzzel. Minthogy Californiában számos unitárius gyülekezetünk van s azokat is érte veszedelem, a Christian Register újabb számából elmondunk egy pár dolgot, a mi érdekelni fogja olvasóinkat.

Nincsen az a képzelőtehetség — írja Wilbur theologai dekán

— amely még csak megközelítőleg is sejteni tudná, ha saját szemével nem látta, testével nem érezte, azt, amit mi itt lelkileg is, testileg is átéltünk. Lehet, hogy a hallottakról s egyebekről tán igen tulzottan irtak, de semmi tulzás nem volt alaptalan, mert nincs arra szó, sem gondolat, hogy a valót, vagy annak csak felerészét is eltudná mondani.

San Francisco városban ezernél több ember vesztette életét, tizennégy négyzet kilométer területen a lakások és telepek elégték, a városnak az a része, amelyben az ipar és kereskedelem folyt tökéletesen megsemmisült, a tűz jóval nagyobb volt, mint a chicagói, bostoni és baltimori tüzek együttléve. No hát ezekről a tényekről legalább megközelítőleg lehet beszélni, de a mi ezekkel együtt s ezek felett végbement, attól néma lesz az ajak és megáll a toll.

Ápril 17-én estve az említett theol. dékán ur és felesége vacsorán voltak két pappal és nejeikkel együtt a san-franciscoi második unitárius templom egyik tagjánál. Mindnyájan, de főképpen dr. Wright egész estve nagyon sokat foglalkozott a város szépségeivel. Késő estve kocsin mentek haza éppen azokon az utcákon a melyeket hét óra múlva a legborzasztóbb pusztítás tönkretett. Reggel, napfölkeltékor valami iszonyu robbanásforma ébresztett föl. Oly nagy, oly kétségbeejtő volt, hogy mindnyájan, mintha eszünket vesztettük volna, kiugrottunk az ágyunkból s ösztönszerűleg rohantunk le a szobáinkból a földszintre. A kémény a háztetőről, a szoba menyezete, a kemenczék, a szekrények, a faliképek, mint annyi vadult oroszlán, tigris és párducz, midőn egymásra eresztik őket, törtek, zúztak, szakgattak össze mindent elől, hátul, fönn, alant és oldalt. Az ablakok üvegei millió szilánkban repültek a levegőben mint rajzaskor a méhek, köztük és rajtuk a fedélcserépe, a falvakolata.

Ez a vad bável még félig sem végződött be, midőn házunk lakói s az összes szomszédság ott voltunk öltözetlen, kalap, czipős bármilyen egyéb utcai öltözet nélkül, úgy ahogy az ágyból kiugrottunk. Ha nem lett volna oly tragikus eset, bizony nagyon nevetéses lehetett. Miután az ingás és rázkódás megszűnt még jó időt, künn dideregtünk, mert senki sem mert bemenni a szobába. Egy óra múlva felöltöztünk és reggelizni akartunk volna, de az étvágy hiányzott. Napközben nagyon sokszor kirohantunk s egy egész hétig állandóan futólépésben állottunk, hogy menekülhessünk. Egy hét múlva, midőn e tudósítást megtudta írni, oly ideges volt min denki, az egész lakosság, hogy az ajtóbecsapás, vagy egy erős hang már megfutamatította, vagy oly szívdobogást okozott, hogy nehezen tudtak magukhoz térni.

A nagy napon kísérletet tettek a körülnézésre, mert gondolták hogy a belvárosi nagy tégláépületeket bizonyval nagy baj érte.

Ujabb iszony fogta el. A legmagasabb torony kétszeresénél magasabb füstoszlop csapott szemökbe Csak később tudták meg mi történt. Egész nap és éjszaka szakadatlanul égett a város. Másnap folytatódott. No hát ha a pokol borzalmas valami, ez annál is külsőbb volt. Egyik városrész után a másik, azután a harmadik, a tizedik. A legszebb paloták, a leggazdagabb üzletek, műhelyek, gyárak égtek. Ez így tartott a második s a harmadik napon is, de minden órában valamely szívszagató nagy robbanás hallszott, mert itt a gázgyűjtő medencze, ott a szeszakázók, a petroleumraktárak, a benzin s másféle szörnyű robbanó tárgyak kerültek a tűz elébe. A tűz utjába nem állhatott semmiféle hatalom.

— Mi, akik a tengerből keleti részén laktunk, már tisztában voltunk azzal, hogy a mi velünk történt, az egészen semmi a többihez mérten, de tehetetlenek voltunk. Egy ujjunkat meg nem mozdíthattuk e három nap alatt, a mely fölért az örökkévalóság pokoli kinjaival, miután ráadásul tudnunk és látnunk kellett, hogy háromszázezer embertársunk szenved segély és reménység nélkül.

Californiában oly gyakori a földrengés, hogy a lakosság egyelőre nem akarta számba venni. Egyik unitárius pap, Leavitt ur, kinek a háza szintén megrongálódott, már a reggeli órákban elment a hívei látogatására, főleg az öregeket kereste föl, hogy meggyőződjék, nem érte-e baj. E pap háza másnap újabb rongálódást szenvedett, de ő tovább folytatta papi munkáját. A következő nap már őrájárati szolgálatot teljesített A negyedik napon már oly kimerült volt, hogy alig tudott járni.

Az unitáriusokat közelebbről érdeklőleg átvesszük im e híreket: Az első unitárius templom megmenekült a tűztől, habár az éppen a tőszomszédba elhatolt. A földrengés nagyon megrongálta. A tornyot egészen újra kell építeni s a fedélnek is nagy részét. 40 50,000 koronába fog kerülni a helyreállítás. A hívek nagy része kívül lakott a tűz határán, de üzleteik tönkrementek. Némelyeknek csak a felöltött ruhájok maradt meg s a mit magokkal vihettek. A második templom, mivel fából van, jobban kiállotta a rázkódást, de a hívek s a pap is sok kárt szenvedett, némelyik koldusbotra jutott. Az oaklandi templom is olyan sérülést szenvedett mint az e ső. A sanjose-i templomot a rázkódás összezúzta. Csak három unitárius templom maradt teljesen épen, de más épületekben ezek is nagy kárt szenvedtek.!

A san-franciscoi unitárius központi hely, a mi fogalmaink szerint a tanácsterem, iroda s minden felszerelés a tűz martaléka lett. A Pacific Unitarian című lap szerkesztőjének minden készlete, a nyomda, az unitárius nagy könyvtár mind semmivé lettek.

A theologiai intézet új könyvtárából jelentékeny rész a könyvkötőnél égett Az intézet főntartói is nagy kárt szenvedtek, de

az intézetet főnnakarják tartani továbbra is. Mindezek külső segítséget kívánnak s a részvét valóban óriási nagy. Kell is, mert el sem tudjuk képzelni, mi lehetett ott az első napokban, midőn háromszázezer ember hajlék és kenyér nélkül jajveszékelt. A lakosságot ezerével szállították az épen maradt városrészbe és a szomszédhelységekre. Nagyszerű volt a segítségre való készség. Képzelni sem lehetett míg meg nem történt. Visszaélés is volt, de aránylag csekély.

Vasárnap a protestánsok nem tartottak templomozást, hanem mentek segíteni. A templomokban osztották ki a ruhát és élelmet. A kath. templomokban misét tartottak és alkalmi beszédeket.

Következő vasárnap a san-franciscoi unitáriusoknak a zsidók fölajánlották templomukat s ezek elfogadták és ott tartották istentiszteletüket.

Az amerikai unitárius társulat elnöke, dr. Eliot Sámuel csak egy pár nappal elébb időzött San-Franciscoban. Mi, akik ezt tudtuk hetekig aggódtunk afölött, vajjon nem pusztult-e oda. Nem érte ott-e baj, s ime, most az összes unitáriusokat vezeteli segítségre. Szózatát meghallgatták. Május 3-án már 135.000 koronát nyugtáz. Nem az unitáriusoknak gyűjt, hanem az összes szenvedőknek minden kivétel nélkül. A társulat magára vállalta a papok összes fizetését egy időre. Ezután fog segílyt kérni az unitárius templomok visszaállítására. Az unitáriusok most valósítják meg igazán a Channing eszméit, melyeket ezelőtt 80 évvel hirdetett a keresztény jótékony-ságról és felebaráti szeretetről.

A magyar unitárius egyház képviselő-tanácsa részvétét fejezte ki az elnökhöz intézett levélben.

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI MOZGALMAK.

— **Püspökünk a főrendiházban.** Miután Daniel Gábor főgondnok ur a főgondnokságról s azzal együtt a főrenditagságról is lemondott, ez utóbbi helyre a főt. püspök ur. mint idősebb elnök meghívott kapott. Most az alkotmány helyreállításával sor került arra is, hogy helyét elfoglalhassa. A főt. püspök ur jelen volt az országgyűlés megnyitásán a szent István szobra leleplezése ünnepe pélyén, egy egész hetet Budapesten töltött és ottani egyházunkban vizsgálatot tartott.

— **Az új országgyűlés.** Öt negyedév alatt két képviselőválasztás volt hazánkban. Mindkettő nagymeglepetéssel járt, mert az első 1905 januárban megkétsze-

rezte a 48-as függetlenségi pártot, a második, a múlt hónapi, abszolút többségre juttatta, mert 242 képviselőt küldött az országházba. Ez azt jelenti, hogy a mi hazánk a XIX-ik század közepén megkezdett, az önálló magyar nemzeti eszme diadalra juttatását, csak ötven év múlva tudta keresztül vinni a nemzet segítségével. De ez is még csak a kezdet, mert fölséges királyunk a szövetséges államnak is fejedelme lévén, a két állam érdeke védelmét tartja szemelőtt. Reméljük, hogy ezentul hozzánk is oly közel fogja érezni magát, mint a másikhoz s felséges háza jelszavát „bizalmam az ősi erényben“ nem veszíté el: a magyar nemzetben, a mely mindig loyális és büvö-
vala!

— **Unitárius képviselők.** Az új országháznak 8 unitárius képviselője van: Dr. Ferenczy Géza, Filep Albert, Héderváry Lehel, ifj. Pataky László, báró Petrichevich Horváth Artur, dr. Nagy György, Malatinszky György, Szentiványi Gábor.

— **Bocskay ünnep Kolozsvárt.** Szép és emlékezetes nap volt Kolozsvárt május 20. Az összes protestánsok; evangélikusok, ev. reformátusok és unitáriusok, a ref. atyafiak fölhívására együtt ünnepeltek meg a nagy fejedelem halála illetőleg a bécsi békekötés 300-as évfordulóját. Mindenik templomban ugyanabban az órában tartatott istentisztelet. Az egyházak képviselőit küldötték kölcsönösen egymáshoz. Az unitárius templomban dr. Boros György mondott imát, Csifó Salamon beszédet. Szép jelenet volt, midőn a képviselők a szószerk és az urasztal előtt köszönték püspökünket és az ünnepély szónokait. Énekkaraink is részt vettek. Templomozás után a külböböz gyülekezetek a Mátyás-szobor előtt gyűltek össze, hol Herepei Gergely elnökölt, dr. Szádeczky Lajos beszédet tartott s Tarcsafalvi Albert kitűnő költeményt elszavalta nagy hatással Kelemen István papn. Innen a közös korszort a Bocskay szülőházához vittük s Grátz Mór ev. lelkész szép beszéd kíséretében megkoszoruzta az Emléktáblát, melyet Reményik Lajos tétetett a ház falába. Ritkán élveztünk ily szép, összhangzatos ünnepet, de érezzük, hogy ezután tán jobban megfogjuk érteni, hogy az evangélium parancsa a szeretet, amely mindeneket elfedez mindenkét eltűr.

— **Pályázat.** A Murányi Farkas Sándor és neje Bányai Ágnes alapítványból két (2) 100—100 koronás pályadíj tűzetik ki oly unitárius lelkészek, illetőleg lelkeszejeltek részére a kik szakvizsgálatot 1905 és 1906 évben tettek. Egyik díj elnyerésénél előnyben részesül az a ki a tehetség némi jelével hazafias költemények írásában már kitűnt. Az írásban benyújtott folyamodvány mellé csatolandó püspöki kinevezési okmány, nyomtatásban és írásban levő dolgozatai az önképzőkörben végzett munkásság hiteles igazolása. A pályázatok 1906 évi június 30-ig a dékánhoz benyújtandók,

— **Papi beköszöntés.** April. 8-án kö-

szöntött be a szabédi unitárius egyház-községbe Pálfi Ferenc, volt lókodi lelkész. Ember-ember hátán szorogott a templomban A vidékről is nagy számmal sereglettek ide. Kelemen György csokfalusi lelkész végezte a beiktatást eszmékben gazdag beszédében. Utána felállott Pálfi. Teljesen uralta lelkét a pillanat fontossága és a meghatottság szent hevületével, ihletett lélekkel fordul Istenhez imájával, hogy a hívők seregét kielégíteni segítse szent- lélekkel. Buzgósága átragadt a sokaságra és együtt imádkozott valamennyi. Leirni szinte lehetetlen, de gyönyörűség volt szemlélni, hogy az a sokaság, mely némi bizalmatlansággal, és kételkedéssel várta, ha vajjon képes lesz-e betölteni Rédigér örökét. Beszéde alatt, a mely szívből jött és szíveket talált, egyenként győzte le és hódította meg híveit. Adját isten, hogy a szentlélek tüze ne lankadjon Pálfiiban, a kivivott diadalt kövess: a nép szellemi és anyagi felvirágzása A boldog nép és boldog lelki pásztor ezután is együtt örvendezhessenek. Szabó Lajos.

— **Beköszöntői ünnepély Homoródszentpéteren.** Szén Mihály papjelölt május 3-án reggel érkezett meg állomás helyére, hova a hívek ünnepelő serege kísérte, kik ünnepi díszben lovas-legényekkel és virágos lányokkal vonultak eleibe a székely határszélig. A község végén és a lelkészi lakás előtt diszkapuk voltak felállítva, hol a község és az ifjúság nevében üdvözölték az ifju lelkészt. A lelkészi lakás előtt Nagy Gyula kántortanító fogadta szívélyes beszéddel az ő leendő szolgatársát. Az új lelkész minden üdvözletre válaszolt, megköszönve a nem várt ünnepeltetést és szívélyes fogadtatást. Május 6-án volt a beköszöntői ünnepség. Homoródszentpéteri atyánkfai — ismerve a vidék vallásos buzgalmát és érdeklődését — napokkal azelőtt csak azon sajnálkoztak, hogy miért nem lehet kicsiny templomuk falait ez egy napra szétnyomni, hogy az ünnepen résztvenni óhajtó vidéki község elférjen. Valóban szufolásig meg volt telve a templom. A beiktatást Pál Ferencz körjegyző, mint esperesi megbízott, végezte. Az ifju lelkész áhíttatos imája után Zsolt. 6 r 6 v. alapján tartotta meg tartalmas, ügyes és mindenki által érthető bekö-

szöntő beszédjét, elmélkedve a szép örökségről, mely neki jutott. Azután Pál Ferencz beiktató lelkész adott tartalmas utmutatást, a tapasztalati életből merítve, az ifju lelkésznek. Az ünnepség után társasbéd volt, hol gazdag ebéd mellett köri-lelkész társai fejezték ki jókívánásaikat az ifju lelkésznek, szeretettel üdvözölvén őt. Kedélyes pohárköszöntőkben és politikában nem volt hiány!

— **Pályázatok tanári állásokra.** A kolozsvári unitárius kollegiumhoz rendes tanári állásokra: a Classica-filológiai, magyar-német és latin-történet, helyettes tanári állásokra: mennyiség-tan-phisikai és történet földrajzi állásokra Pályázat határideje június 20.

— **A székelykeresztúri gimnáziumhoz** Gálfalvi Sámuel a latin-német és Nagy Lajos szabadkézi és mértani rajz tanszékre rendes tanároknak fognak ajánlatni, tekintettel több évi helyettes tanári szolgálataikra. A latin magyar és mennyiség-tan-phisikai helyettes tanári székekre pályázat fog hirdettetni.

— **A tordai gimnáziumhoz** a latin-magyar tanszékre folyamodik Pap Domokos helyettes tanár; hirdette-tik, magyar-német helyettes tanári tanszékre A pályázatok határideje június 30.

— **A vallás és közokt. miniszter ur** a sz.-keresztúri gimn. VI. és a tordai gimn. I—II. oszt.-nak a nyilvánossági jogot megadta.

— **Iskola és Társadalom** cz. alatt dr. Boros György felolvasást tartott a

középiszkolai tanár-egylet kolozsvári körében május 12-én A felolvasás megjelent az «Ujság» május 16—18-i számaiban.

— **Pálffy Károly.** nyug. főreális-kolai tanár az unitáriás egyh. főtanács és Udvarhely megye törv. hat biz. tagja elhunyt május 3-án 58 ik évében A jeles férfi és kitünő tanár huzamos ideig gyöngélkedő volt, de a közügyek iránt mindig melegen érdeklődött. Önfeláldozó hű neje és a nagykiterjedésű Gálffy és Pálffy-családok gyászolják.

— **Elhunytak.** Őzv. Bleha Jánosné Ajtai Ida a DFE. buzgó tagja Kolozsvárt április 29 én 58 éves korában. Testvére özv. Simon Ferenczné és számos rokon gyászolja. — Bedő Gyuláné Péterfi L. Biri 39 éves máj. 27-én. Férjén és fián kívül testvérei rokonai fájlalják a derék nő korai elhunytát.

— **Az ádamosi unitárius templom műkincsel.** Közelebről egy budapesti szakértő meglátogatta az ádamosi templomot és jó eredménnyel járt, mert rájött hogy a templom egyik része 1525-ben épült. A templomban levő ülpadok közül egy pár nagyon meglepte a kutatót. Rájött hogy azok a Mátyás király korában készültek s a rajtok levő faragványok és festmények oly kiváló értékűek, hogy az országos műkincsek gyűjteményébe valók. Nagyon valószínű-hogy megfognák szerezni s az egyház oly szép összeget kap, a melyből templomát helyre állithatja.

EGYLETI ÉLET ÉS MUNKÁSSÁG.

Konfirmációl emlék. A Dávid Ferenc Egylet konfirmációi emléke második kiadásban megjelent. A csinos kiállítású kedves emlék ára 12 fillér. A D. F. E. azért szabta ily csekély összegre az árat hogy a legszegényebb egyházközség is megszerezhesse és kioszthassa. Még az irni olvasni nem tudó gyermekeknek is kézbe kellene adni hadd legyen oka az olvasás elsajátítására a mi sohasem késő!

— **Okládon** a Dávid Ferencz Egylet közgyűlést tart június hónap 14-én, melyen a központi titkár dr. Boros György is felolvasást fog tartani.

Az Unitárius lelkészkör Székelykeresztúrt június 28-án évi közgyűlést fog tartani. A teljes tárgysorozatot az „Unitárius Egyház“ fogja közölni. Egyik főtárgy lesz az „Unitárius Egyház“ kiadása kérdése. Ezt a közgyűlést azért tartjuk a székelyföldön hogy mindenik, vagyis legtöbb lelkészünk megjelenhessen. Reméljük, hogy nevezetes és értékes gyűlés leend. A t. lelkész urak sziveskedjenek tagdíjajukat befizetni a közgyűlést megelőzőleg.

— **Ingyen küldjük** az Unitárius Közönlönyt a jelen évben olyan ifju emberek-

nek, a kik most kezdetek pályához és még nincsen rendes fizetésök, katonáknak és szolgálatban levő ifjaknak. Akár a lelkes úrak, akár más egyleti tag értesítsen, kinek ajánlja az ingyen példányok küldését.

Az egylet pénztárába f. év április 25-től május 16-ig rendes tagsági díjat fizettek: Gábor József Szentmihályfalva 890-91-re, Kovács Lajos Gsikszereda 898-906-ra, Ugron Zoltánné Fiátfalva 898-905-re, dr. Veres István Balázsfalva 906-ra, Unitárius Egyházközség Mezőberény 900-905-re, Perei Mihály 901-905-re, Domokos Ferenc Predeal 906-ra, Preiszner Péterné Brassó 902-903-ra, Székely Mózes Déva 905-906-ra, Török Ernő Muraszombat 898-905-re, Szabó Lajosné Brassó 905-re, Menhárdt Mihályné Tiszakálmánfalva 906-ra, Rázmán Elek Komjátszeg 99 901-re, Boér Lajosné Bözöd 903 905-re, Bohacsok Józsefné Zsidve 905-re, Pap László Kobátfalva 904-906-ra, Árkosi Béla Selymecbánya 906-ra.

Előfizetői díjat fizettek: Gy. Kovács Károly Marosujvár, 904-905-re, br. Kemény Gizella Alsójár 903-905-re.

A felsőfehérvári főkegyelet pénztárába fizettek: Osváth Gábor, Osváth Gáborné Űrmös 904-905-re, Péterfi Gyula, Péterfi Gyuláné Hom. Héviz 905-re, Gál Miklós, Gál Miklósné Datk 904-905, Katona Márton Alsórákos 902-re, Szabó József Űrmös 904-re, Bibó Samu Úgra 904-905-re, Bibó Samuné 900-901-re, Györfi Ilonka Felsőrákos 905-906-ra, László Gyula Kőhalom 901-902-re, Osváth Ferenc Agostonfalva 905-906-ra.

A kereszturkői főkegyelet pénztárába fizettek: Péter József Tordátfalva 902-906-ra, Önképzőkör Fortosváralja 903-905-re, András Zsigmond 904 905-re, Sándor Áron Kadács 904-905-re, Katona Ferenc Mártonos 905-906-ra, Gönc Károly Szentmiklós 905-906-ra, Bálint Si-

mon Firtosváralja 905-re, Fazakas Dénes Gagy 905-re, Simon Zsuzsa Martonos 906-ra, Kovács Lajos, id. Tamási József Kissolyos 906-ra, Fodor Istvánné és legi j. Fekete Miklós Szentábrahám 906-ra.

Az egylet persefyebe ajándékoztak: Derék Gyuláné br. Györfy Róza 50. K. t. Arkosi Béla Selymecbánya 1 K. t.; az Unit. Közl. költségeire egy budapesti unitárius 10 K. t.; a Nők Világa alapjára Derék Gyuláné br. Györfy Róza 50 K. t. Fogadják az egylet köszönetét Kolozsvár 1906 május 16-án Gálfi Lőrinc pénztárnok.

— **A bölöni egyházközség** iskolájához egy negyedik tanerő vált szükségessé. Az E. K. T. fölhívta az egyházat hogy nőtanítót állítson be a jövő tanévre.

Szerkesztői üzenetek *R. I. ka. K. A. esp.* A jelzett nevre elment a lapnak mindenik száma. — *Sz. L. Szd.* Miután későn jött csak rövidítve adhatuk. — *Iparpártolónak.* Ne tessék elhiteni magával, hogy az iparpártolás nem lehetséges és nem ér semmit. Ez egyszerűen nevetséges beszéd. Helyesli-e, hogy a jó gazda a vetőmagnakvaló búzát nem adja el, hogy ne kelljen majd mástól venni? Ön se vegyen mást a helyett, a mit házilag előállíthat. Irjon magyar tollal, magyar papírra. Járassa a gyermekeit magyar szövegben s minden fillérével magyar ipart pártol. Nézze meg most Kolozsvárt nőinket mily csinosak, pedig magyar a kalapjuk, magyar minden darab ruha rajtuk s nem röstelik viselni a tulipánt. Ez a helyes! Tegyen így mindenki, s meg lesz az eredmény! — „*Menj az utcán.*“ stb. erkölcsi szabályokat kérésünkre szivesek voltak többen beküldeni. Ezek között vannak földmives atyánkfiai is, a kik irásokkal és tudásokkal bizonyosságot tettek arról, hogy jól be-tanulták volt s meg is tartották.

TARTALOM: Ima. — Emlékezés Bocskairól. Tarcsafalvi Albert. — Rédigér Géza emlékezete. — A Budapesti Dávid Ferencz-Egylet záró felvasó-ülése. P. K. F. — A californiai földrengés. — Egyházi és iskolai mozgalmak. — Egyleti élet és munkásság.

Nyomatott Gámán J. örök. Kolozsvárt (Kossuth L. utca 10. sz.)